Valodas konsultācijas: elektroniskā datubāze

http://www.valodaskonsultacijas.lv/lv/questions/908

Jautājums

Kas ir ***atkala***, ***gāle*** un ***ledusgāle***?

Atbilde

Tie ir dažādi ***apledojuma*** veidi.

Apledojums ir ledus kārta, kas pārklāj kādu virsmu. Vārdnīcās šim vārdam atrodami dažādi sinonīmi, kā *apgāle, gāle, ledusgāle, noledojums, atkala* utt.
Vārdam ***atkala*** ir vairākas nozīmes.
'1. Plāna ledus kārta, kas izveidojas uz zemes un priekšmetiem, aukstā laikā līstot lietum vai pēc atkušņa uznākot salam.'
Nereti zemes un dažādu ķermeņu virspusē rodas nogulums gludas, caurspīdīgas ledus kārtas veidā, ko galvenokārt novēro vēja pusē. Šo parādību sauc par atkalu jeb apledojumu.
'// Lietus, kas līst aukstā laikā un veido šādu apledojumu.'
..vējainā rītā, liepām kailos zarus nikni šmīkstinot un saltai atkalai līņājot, uzsēdināja veco Maldavu zirņu maisu vezumā un nošķūtēja uz Jelgavu.
'2. Laika apstākļi, kad rodas šāds apledojums.'
Spēji uznākusi atkala ceļu padarīja glumu..

Gāle, arī ***ledusgāle***, ir plāna ledus kārta, kas veidojas upē vai ezerā, par gāli mēdz dēvēt arī ledus kārtu, kura pārklāj sniegu:
Bet pat pātaga neko nepalīdzēja, ķēve tikai pakrustoja asti un dusmīgi noskurināja ausis, it kā teiktu: vai tad tu neredzi, ka es nevaru ātrāk! Patiešām, viņa nevarēja, Poļu Ceļa gāle bij neredzēti cieta, pakaviem jaunās radzes nodila, reizi pēc reizes viņa klupa, jābaidās, ka neizsit degunu. (A. Upīts)
Vārdam *gāle* var būt arī poētiska stilistiskā nokrāsa, apzīmējot kādu krauju vai virsotni, kas parasti pārklāta ar sniegu:
Glauž citiem vēji sakarsušās pieres, Un citiem pretī kalnu gāles viz..

Apledojumu uz asfalta sarunvalodā mēdz saukt par *melno ledu* (no angļu *black ice*). Literārajā valodā šī vārdu savienojuma vietā atkarībā no konteksta būtu ieteicams lietot vārdu ***apledojums*** vai ***atkala***.

Avoti

Sinonīmu vārdnīca. Tilde. *Letonika.lv*: apledojums

Latviešu literārās valodas vārdnīca: atkala

Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca: atkala

Latviešu literārās valodas vārdnīca: gāle

Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca: gāle

Latviešu literārās valodas vārdnīca: ledusgāle

Nedēļas nogalē gaidāma bīstama laika parādība – atkala! *Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs*

Melnais ledus jeb un vai atkala. *Baltais Runcis. Ulda Rozenfelda blogs*